

Փանջը ՇԱՐԱԹ օրերը կը հրատարակուի :  
Տարեկան բաժանորդագրին է երկու եւ կէս  
արծաթ Իրենիս կանխիկ վճարելի, իւ մայրա-  
քաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ քե գաւառաց  
համար :  
Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ  
կընդունուի :  
Տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան  
ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :  
Հատը 40 փարսյ է, եւ կցանուի մասնաւոր-  
րապէս Պալմէ-Գալիս ջրավաճառ եւ գրավա-  
ճառ Պաղոս եւ Գալիս աղայից խանութները :



Դրամացման տողը 3 դրոշ է մէկ անգամի  
համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամնե-  
րու համար :  
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ զիր  
ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան կ.  
Պոլիս Պալմէ-Գալիս խան վերի յարկ  
քիւ 46 :  
A D R E S S E  
H. S. ALADJADJIAN  
Directeur du journal Armenien Pountch  
— 46 Nafié Han . Balouk-Pazar 46 —  
Constantinople

(ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՉԻ)

Թանջը վեց հաւան — Հայրապետիս —  
Կառնալիս Կոնստանտնուպոլիս — Բուստանի  
վարժարանաց մէջ Հայ ուսանողաց  
Հայաստանեայց կրօնի եւ պատմութեան  
թեման դասաւանդելու լեզուն ուս-  
անելուն լինելու հրամանին դէմ ա.  
մենայն Հայոց Վեհափառ Հայրա-  
պետին կողմանէ առ Կոնստանտնու-  
պոլիս քաղաքի թղթատարութեան հրա-  
տարակութեան ամսներ ետքը,  
ձայն կը լսուի այժմ թէ Նորին Ս.  
Օծաթիւնն առ Խոհեմութեան  
պարտէր հրատարակել չտալ զայն.  
նախ քան զկարգադրութիւն խնդր-  
քոյն, եւ կերպիւ իւր կը մեղա-  
գործի Նորին Վեհափառ Սրբազ-  
նութիւնը : Զարմանք եւ ցաւով կը  
լսուի մեր այս ձայնն ու մեղա-  
գործանքն : Նախ փառն հրատարա-  
կեց զայն մեծ աքանջանք, եւ  
այլ օրինակեցին ոչնչուող սքան-  
չանք, առանց ո՛րեւէ այսպիսի ձայ-  
նի եւ մեղադրանաց : Արդ պարտ  
կը համարուի մեղ հրատարակել թէ  
Վեհափառ Հայրապետը տուած չէ  
զայն ի հրատարակութիւն, որով-  
հետեւ Նորին Վեհափառութեան  
հաճոյ չէ իւր գործերն ու ըն-  
թացիւ հրատարակել եւ գովել  
տալ. սակայն անշուշտ չլինար ար-  
գելով երբ այլք առանց իւր գի-  
տութեան ու հաւանութեան ի  
հրատարակութիւն կուտան իւր այս  
կամ այն գործը կամ թուղթն : Եւ  
եթէ երբեք վերոյիշեալ խնդրին  
ըստ ջերմ փափաքանց Ս. Հայ-  
րապետին չէ կարգադրուած, սր-  
բապետին չէ պատճառ համա-  
բիւ հայրապետական թղթին հրա-  
տարակութիւնն : Եւ վերջապէս ու-  
րիշ ասիականներով ալ գիտած եմք,  
ամէն լոյսաւոր եւ ազգասէր Հայու  
նորարկան պարտ է քաջաբա-  
նաց ձայն բառնալ առ Վեհափառ  
Հայրապետն ամենայն Հայոց, եւ  
զիշտանալով զգուշանալ վճատե-  
ցուցիչ շարժումներէ : Զարմանալի  
է արդարեւ մեր ընթացքը . մեր  
որ վերջին ժամանակներս ամէն  
ներքող ու դրամատիք կը շտայնմը  
աղղային ամենադժգին ծառայու-  
թեան մը համար, ինչո՞ւ տակաւին  
չեմք հաւանքի քաջաբանական ձայն  
մը հանել Նորին Վեհափառու-  
թեան բարեք եւ աղղօգութեան գոր-  
ծոց ու վարմանց համար : Կրօնա-  
կան ժողովը, որ ընդ լինել յիշեալ  
խնդրին յուզեցաւ, եւ վստօնացաւ  
ժամօթութիւն լինելու Ս. Հայրա-  
պետին, եւ երբ արուած ծանօ-  
թութեան վրայ մեծապէս զո՞հ ե-  
ղաւ, արդեօք որոշեց յանձնա-  
բարել Ամեն Ս. Պատրիարք Հօ-  
ր շնորհակալեաց զիր մատուցա-  
նէ Նորին Վեհափառ Սրբազնու-  
թեան :

(Թղթատարութեան փոխընդ)  
Զեյնուլ, 17 Մայիս 1887. — Ան-  
ցած ձմեռուան պէս շատ քիչ ձը-  
մեռ անցուցած էր Զեյնուլի գա-

ւառն . բոլորովին առանց անձրեւի  
եւ առանց ձիւնի անցաւ, մինչդեռ  
ամէն տարի մէկ անգամուն կէս  
կանգուն եւ շատ անգամ կանգուն  
մը ձիւն կը դիպուէր Զեյնուլի  
տանիքներուն վրայ . բայց եւ այ-  
պէս անպակաս էր շարունակ քա-  
մին եւ սաստիկ ցուրտը զընթե-  
մինչեւ ցարդ, որպէս շարունակ  
են ընկուղիներուն շատերը եւ մը-  
նացեալներն իսկ բոլորովին անպը-  
տուղ, նոյնպէս բոլոր միւս պողա-  
տու ծառերն : Ամայս 11 ին, երբ  
Զեյնուլի վրայ ու տեղերը երեւ-  
ւած եղան, բոլոր բնակիչք ուրա-  
խութեամբ լցուեցան յուսովով որ  
այս անգամ առատօրէն անձրեւ  
տեղալով մեծ օգուտ պիտի քա-  
ղեն . բայց յանկարծ ուրախութիւ-  
նը սուգի փոխուեցաւ . սորա-  
վելի կերպիւ կարկուտ մը եկաւ  
որպէս նմանը մինչեւ ցարդ տեղեւած  
չէր, այնպէս որ երկու ժամու մէջ  
Զեյնուլի արեւմտեան կողմի լե-  
ռան ստորտը գտնուող բոլոր այ-  
գիները կարկուտին ճարակ ըլլա-  
լով անպատ դարձան . իւրաքան-  
չիւր այգիի մէջ թիղ մը կարկուտ  
գիւղեւեցաւ : Զեյնուլի հիւսիսա-  
յին կողմը Յ ժամ հեռաւորու-  
թեամբ Թաթաւայ կոչուած լեռան  
մօտերը բնակող հովիւները կը  
պատմեն թէ կէս կանգուն կար-  
կուտ եկած է . վերջապէս այս  
կարկուտը 500 այգի ոչնչացնելով  
մեծ ամեծ վնասներ հասցոյ խեղճ  
Զեյնուլեաց, որոնց ապրուստը  
միայն յիշեալ այգիներէն կը հայ-  
թայթուէր : Ինչպէս բազմամեծ  
է՝ ամէն տարի մեծ քանակու-  
թեամբ չամիչ կը ծախուէր եւ այ-  
նու ապրուստին կը հօգային. այն  
դժբաղդութիւնը յոյժ մեծ հար-  
ուած մ'է Զեյնուլի համար. ընդ-  
հանրապէս վնասեցան այգիներն,  
պարտէշներն ու արտերը . ճիշդ-  
անցած տարիներուն պատճառ  
սարսափելի հրդեհին տուած հար-  
ուածին համապատասխան է . մին  
չե իսկ շատեր կըսեն թէ աւելի  
լու էր հրդեհը քան այս : Սոյն  
աղետալ արկածին վրայ մանրա-  
մասն նկարագրութեամբ տեղեւո-  
գիր մը մատուցին տեղեւոյ կառա-  
վարութեան : Կը յուսանք թէ պի-  
տի օգնեն թշուառ ժողովրդեան :

Թիւրքի, 23 Մայիս 1887. — Պ.  
Ճէօմէրտեան, զոր աւագակապտիս  
Մէրճան օղլու յորիշտակած լեռը  
տարած էր եւ արձակելու համար  
2000 լիրա կը պահանջէր, — ար-  
ձակեցաւ 700 լիրա տրուելով :  
Այս աւագակապտիք վերջին ա-  
միսներս Թիւրքիոյի, Կիւստանի եւ  
յրփակայից բաւական թուով մե-  
րայնոց այլ եւ այլ վնասներ տուաւ :  
Կը յուսամք թէ կառավարութեան  
շնորհիւ ուր ուրեմն կը ձերբա-  
կալուին այս արկնաբար աւագակ-  
ն եւ ընկերքն, եւ արձանաւոր պատ-  
ժով կը պատուհասին :

Զեյնուլ, 28 Մայիս 1887. — Տրա-  
պիզոն նահանգի վիճակէն է ձա-  
նիկ կոչուած գաւառն, յորում են  
Զորաւագ, Թէրմէ, Իւնեա,  
Յաթաւա եւ Օրտու : Այս գաւառին  
բնակիչք երկար ժամանակէ ի վեր  
չըմկայ ստուարտիտ անտառաց  
մէջ ապաստանեալ հուզկահարաց  
եւ ոճրագործաց շարագործութե-  
նէն բոլորովին սարսափած՝ վեր-  
ջին աստիճան յուսահատութեան  
մատնուած էին . զիւրեք չէր նկա-  
րագրել շարագործաց բռնութիւն-  
ներն, զորս ի գործ կը դնէին  
թշուառ երկրագործաց եւ նոյն իսկ  
քաղաքացիական ժողովրդաց վերայ :  
Դի ոչ թուղթ եւ ոչ լեռնաք կը բա-  
ւէր, եւ ոչ մի սիրտ կընար հան-  
դուրմել առանց արատաւելոյ  
կորուցել զայն : Տեղական իշխա-  
նութիւնք չկողմն յաղթել շարա-  
գործաց, վասն զի թուով հարկերէ  
աւելի էին : Տեղեւոյ մատակայ հա-  
յաբնակ գաւառներէն բազմաթիւ  
Ռուսիա դաղմեցին թշուառու-  
թեան վերջ աղաւ համար : Այժմ  
գոհութեամբ որտի կուգամք յայ-  
տարարել թէ շնորհիւ եւ բարձր  
հրամանաւ Օգոստոսիա Օսլովա-  
նի, վերջերս ապահովութիւնը վե-  
րահաստատուած է : Նորին Վե-  
հափառութիւնն որպէս հպատակա-  
սիրութիւնն անորաւոր ճշմար-  
տութիւն մ'է, հրամայած է Սամ-  
սոնի Վեհ. կառավարիչ Թէմիկի-  
բաշայի, պիտոյից համեմատ զօրք  
եւ սպայ զրկել եւ շարագործներն  
պատժել : Նորին Վեհափառութեան  
այժմ իւնեա կը դառնուի . շարու-  
նակ կաշխատի ձերբակալել զոճ-  
րագործս եւ աքսորել զամեն ա-  
նոնք, որք պաշտպանած են շա-  
րագործներն . ցարդ 20 է աւելի  
աքսորուած են այս գաւառէ՝ որք  
գաղթականաց վերայ կ'իշխեն Պէյ  
տիտղոսով մը՝ գողցես առանձնա-  
շնորհեալ, Գործօն սպայք՝ քաջա-  
բաղուն զօրք գաղթած չեն խու-  
ղարկելէ մատակայ անտառներն,  
յորս ապաստանեալ հուզկահար-  
ներն եթէ անձնատուր չլինին,  
գնդակի բռնել հրամայած է Վեհ.ժ.  
Փաշան : Այս վայրկեանս բերկու-  
թեամբ սրտի կը լսեմ հանրածա-  
նօթ Իւսրէֆ պէյ անուանեալ հա-  
ղարակտի յիւնեա գաւառստն, ո-  
րոյ ստուերէն անգամ կը սոսկան  
ոճրագործք . սորա քաջութիւն-  
ներն գրել կը թողում ուրիշ առ-  
թի : Ինչպէս ծանուցի, խաղաղու-  
թիւնն հաստատուած է, եւ բնակ-  
չած բարեմաղթութիւններն խիստ  
սրտայոյզ են վասն թանկագին կե-  
նաց Նորին Վեհափառութեան : —  
Երէկ մի ցաւալի դէպք տեղի ու-  
նեցաւ, այդ ալ ոստիկանաց ան-  
տարապետութեան յառաջացած (թե-  
րեւս ծոմագահութեան պատճա-  
ռաւ) : Մարդուանի Հայ բօշաներէն  
4 հօգի Թէրմէն վերագրած  
ատեն, քաղաքէն 8 վայրկեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ  
Արմաշու վանահայր Գեր-  
իորէն Ս. Արքեպիսկոպոս Ազգ-  
եան այս շարժու մայրաքաղաքս  
եկաւ :  
— Թեոդոսիոյ աղղայինք ար-  
ժանաւոր նուէր մը կը պատրաս-  
տեն՝ իրենց հայրենակից մեծա-  
հօշակ նկարիչ Պ. Ս. յաղթութիւն  
մատուցանելու համար, նորայորե-  
կանին առթիւ :  
— Հոգեմեկան աղղայնոց եր-  
կու կուսակցութեանց կողմանէ, —  
Հասունեանց եւ Հակահասունեանց  
— կարգեալ պատուիրակը քանի մը  
խորհրդակցին հաշտութեան եւ  
միութեան համար, սակայն դեռ

հետի Զեյնուլ շարագործի մը կը  
հանդիպին . սա դաշոյնն պատ-  
եանէն մերկացնելով անձնատուր  
լինել կը հրամայէ : Բօշաներն չու-  
ղելով անձնատուր լինել՝ գաւա-  
ղաններով կը դիմագրեն . չէրքէն  
բարկանալով վեցհարուածեան ա-  
տրճանակ մ'ալ կը հանէ, եւ այդ-  
պա՞նուն Բօշաներն աւելի մօտե-  
նալով կը ձերբակալեն զայն, բայց  
շարագործն դաշոյնով չորսն ալ կը  
վերադառնայ թիւն կերպով . քաջ  
բօշաներն կ'աղաղակ չէրքէն՝ բե-  
րին կուսակցութեան յանձնեցին :  
Ռատիկանապետն առանց հարցա-  
քննութեան չըմկայալուր բանա-  
դաւ չէրքէն : Չմաւնանք յիշել  
թէ կառավարիչ Վեհ.ժ. Փաշան  
հրամայած է ոստիկանաց՝ զէնք  
ժողովրդաց թալաններէ օրք ընդ-  
հանրապէս սոցոր են դիմուած  
պարտելու : Մեծայայտ եմք թէ ի  
մօտոյ աշխրջութեամբ Վեհ.ժ. Փա-  
շայի շարագործութեանց հետքն  
անգամ չպիտի մնայ : — Գաղթա-  
ղային լրոյ՝ կը ծանուցանեմ թէ  
պատուարժան Թաղական խոր-  
հարդն հանգանակութեան սկսած  
է . քաջայայտ եմք թէ ի մօտոյ  
Մամիկանեան վարժարանն պիտի  
ծաղկի, եթէ երբեք կարեւորու-  
թիւն չտուի որոմնացան պարո-  
նին : Պարտաւան Մեծ. Աւետիս  
էֆենդի, ըստ խոստման, վարժա-  
րանի խորհուրդ ներքնայարկն վե-  
րանորդեց . իշխ. թէ ամէն ոք  
իւր կարողութեան համեմատ օգ-  
նէ վարժարանին . այն տուն Զար-  
չանպա մի վայրէն վիճակ կու-  
նենայ : Յուսալի է արդարեւ սա  
պարագայն ալ . 300 է աւելի Հայ  
ընտանիք կան աստ եւ 3-4 թերթ  
միայն կ'տնտնան : Դաղաքիս Աւա-  
ղեբեց Սրբ. Տ. Եղիշէ մատուցին  
հրաժարական մատուցած է պատ-  
ուարժան Թաղական խորհրդի, չը  
զիտեմք՝ ինչ պատճառաւ : Թա-  
ղական խորհուրդն անշուշտ պիտի  
աշխատի որ Նորին Արքեպիսկոպոս-  
ութիւնը շարունակէ իւր գոհա-  
ցուցիչ պաշտօնավարութիւնը :

— Վահան վարդապետ Կը-  
րեան պիտի երթար քահանայի մը  
հետ, եւ կղզեայն մէջ գտնուած աղ-  
յին եկեղեցական բռնակալեալ  
կառուաններն աղատելու ապա-  
հովէր, եւ հետը տարած քա-  
հանային պիտի յանձնէր անդ գըտ-  
նուող ժողովրդեան հօգեւոր խը-  
նամքն ու հովուութիւնն : Այս-  
պէս որոշած է աղղային Վարդու-  
թիւնն եւ այս որոշման վրայ բա-  
ւական ժամանակ անցաւ : Ինչ է  
արդեօք պատճառն որ Տ. Վահան

համաձայնած չեն եւ համաձայնու-  
թեան յոյս չկայ, որովհետեւ՝ Հա-  
կոհասունեանց բաժանման պատ-  
ճառ եղող պապական կնքաւոր ետ  
առնուած չէ, ինչպէս կըսուէր ի  
սկզբան . այլ միայն պատրիարքա-  
կան ընտրութեան եղանակին հա-  
մար թեթիւ վտիտութիւն մը խոս-  
տացուէր է Վատիկանի կողմանէ :  
— Ամեն Ս. Պատրիարքն՝ ի  
պատասխանի երկնայից գաւառա-  
կան ժողովը հեռաղբին, որով ծա-  
նուցուած էր թէ երկնայից առաջ-  
նորդ ընտրուած է Գեր. Տ. Գեւորդ-  
եպիսկոպոս Եղիշէան, — հետեւ  
զրեց թէ ըստ օրինի վաւերանալի  
չէ այդ ընտրութիւնն, քանի որ  
Տ. Գեւորդ-եպիսկոպոս ուրիշ պաշ-  
տօն ունի, եւ թէ՛ գաւառական  
ժողովը պարտի սպասել նշանու-  
թեան Յովհաննէս վարդապետի գա-  
լըսեան, որով պաշտօն տրուած է  
Պատրիարքարանէն՝ առաջնորդա-  
կան ընտրութիւն կատարել տալ եւ  
հովուել ժողովուրդը մինչեւ ցա-  
ռաշնորդական ընտրութիւն եւ վա-  
ւերացումն : — Ս. Պատրիարք Հայրն  
ստիպուեցաւ կրկնել զայն՝ տեսնե-  
լով որ գաւառական ժողովը կը  
պիղծէ :  
— Արքեպիսկոպոս Ս. Պատրիարք  
ժողովուրդը շնորհակալեաց զիր  
զրկած էր ի Պատրիարքարան՝ վա-  
նահայր Փափաղեան Գեր. Տ. Յով-  
հաննէս Ս. վարդապետի բարեք  
պաշտօնավարութեան համար Կրօ-  
նական ժողովը տեսնելով այս գիւն  
որպէս գոհունակութեան զիր  
ուղղել առ Նորին Գերապատուու-  
թիւնն :

— Հայազգի հոգեւորդոց  
բաւար կամ Լորիս Մեքեքեանց,  
Ռուսիոյ ներքին գործոց նախկին  
նախարարն, ի Նիս հիւանդացրէ  
ծանրաբէտ :  
— Տ. Վահան վարդապետ Կը-  
րեան պիտի երթար քահանայի մը  
հետ, եւ կղզեայն մէջ գտնուած աղ-  
յին եկեղեցական բռնակալեալ  
կառուաններն աղատելու ապա-  
հովէր, եւ հետը տարած քա-  
հանային պիտի յանձնէր անդ գըտ-  
նուող ժողովրդեան հօգեւոր խը-  
նամքն ու հովուութիւնն : Այս-  
պէս որոշած է աղղային Վարդու-  
թիւնն եւ այս որոշման վրայ բա-  
ւական ժամանակ անցաւ : Ինչ է  
արդեօք պատճառն որ Տ. Վահան

վարդապետ չերթար այս պաշտօնը կատարել, եթէ նորա ուղեւորութեան և այլ ծախսաց համար մեծ գումար պէտք է և կեդրոնական անուանել չկրնար վճարել զայն, հարկ անհրաժեշտ է ուրիշ մը, սակաւագոյն և կեդրոնական մը ընտրել անպակաս, որովհետեւ յիշեալ կառուածոց վիճակն շատ անապահով է, և որչափ ժամանակ անցնի՝ կը դժուարանայ վերատապան և ապահովութեան գործը:

— Յայտնի է թէ Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն, ըստ որոշման Խառն ժողովոյ, հեռագրաւ ծանուցած էր Զմիւռնիոյ Ս. Առաջնորդին որպէս զի մայրաքաղաքս զընէ Շահպաղեան Յակոբ վարդապետն: Արդ կը լսեմք թէ Զմիւռնիոյ Ս. Առաջնորդը, լակոնական ոճով մը պատասխանելով սոյն հեռագրոյն, յայտարարած է թէ «Պարտաւոր չէ գործադրել Սղագային կեդրոնական վարչութեան այն որոշումը»:

— Այսպէս ժողովն որ երէկ ի նիստ հրաւիրեալ էր, երեսփոխանաց մեծագոյն մասին բացակայութեան պատճառաւ չկրցաւ հրատարակել արդիւնք մ'ունենալ: Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն ալ բացակայ էր՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ:

— Շապին-Գարահիսարի Առաջնորդ Տ. Պետրոս Մ. վարդապետն ներկարարեան վերադարձաւ ի վիճակն, հետը տանելով հանգանակած գումարն: Ի հարկէ յատուկ մասնախումբ մը պիտի կարգէ անդ՝ այդ գումարն և այսուհետեւ հանդիմանակելի դրամն նպատակին գործածելու պաշտօնով:

— Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն երկրորդ անգամ հեռագրեց ի Պիլէճիկ առ Գեր. Տ. Դեռեղե կայս. կոպոս Շիշմանեան՝ որպէս զի Պոլսու գոյ և փութով ուղեւորի ի նոր պաշտօնատեղին (Խարբերդ): Կը յուսամք թէ ճանաչալ ելած է Գեր. Շիշմանեան և այսօր կամ վաղը մայրաքաղաքս կը հասնի: Պիլէճիկցիք ի դուր կը յուզին, ու մանք ջատագովական և այլք ամբարանական գիր ուղղելով ի Պատրիարքարան Գեր. Շիշմանեանի համար: Նորին Գերապատուութիւնն արդէն քանի մը ամիս յառաջ հրաժարած էր, և մեք յայնժամ կը դիտէինք թէ, Պիլէճիկի ժողովուրդն՝ որ այնքան գուրդուրանք կը խնդրէր Գեր. Շիշմանեանի հաւուական խնամքն, ինչո՞ւ վշտացուցած են զնա: Արդ աղատ են Պիլէճիկցիք ընտրել ուրիշ եկեղեցական մը:

— Տրապիզոնի Առաջնորդ Գեր. Տ. Գարեգին կայսրկոպոս Սրուանձտեանց, ըստ որոշման Պատրիարքարանի ուղեւորներ է ի Մուշ: Տրապիզոնի ժողովուրդն ընդհանրապէս կը կարծէ թէ Գեր. Սըրուանձտեանց պիտի մնայ ի Մուշ, և ո՛չ ևս պիտի վերադառնայ ի Տրապիզոն:

— Գոհութեամբ կը հրատարակենք թէ Վահագն Արքայապետ Վահ. Երամեան սկսած է ապագիւնել:

— Մեծաւ գոհութեամբ կիմանամք թէ Օգոստոսիա Սուլթանը Շէֆազաթ պատուանշանի երկրորդ աստիճանը շնորհած է կայսերական անձնական գանձուն:

Նախարար Վահագն Յակոբ վաչայի Մօր, աղին տիկին Նեկարար Գաղաթեանի:

— Անցեալ շաբաթ մէջ Լոնտոնի Հայք ի Նայթթարիւ Ուէլլիկ-դընի գլխին գլխաւոր մէջ բացին Արեւելեան ցուցահանդէս կամ Գաղաթեան հաստատման հայկական նոր եկեղեցոյ մը յարեւմտեան Լոնտոն: Յարգ. Լոնտոնի Հայոց միակ կրօնային հաստատութիւնն էր վաքը չէնք մը ի Գաղաթեան Բօտ: Առաջահանդէսը, զոր բացում Գեր. Տոնայի վարդապետ՝ հարեւոր հովիւ Լոնտոնի Հայոց, յոյժ նորատեսիլ և գեղեցիկ երեւոյթ մ'ունէր, ըստ վիպարութեան Լոնտոնի լրագրաց: Բոլոր վաճառողք հայկական զգեստներ հագած էին ամենափայլուն գոյներով և ճոխ ոսկեթել բանուածներով: Ցաղաւարները կը պատէին հայկական գոյներով կանաչ և կարմիր կերպաններ, վաճառման գործողութեանց կը հսկէին Լէտի Լէթ պրիմ, Լէտի Ֆէյրըր, Տիկին Ռ. Ճ. Կրիկիթ և Տիկին Սլայմի: Եւս պարզ մեծ յաջողութեամբ պարտականացաւ յոյժ արդիւնաւոր ելում:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պատուական, Առաջնա, Պատուական, — Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ ժամտարմաներու գիւնեին խուզարկութեանց ճիւղի տնօրէն Նէճիպ Էֆէնտի: Երկրորդ աստիճանի Մէճիպիէ՝ երկրորդ բանակին հաշուակալ Սալիպէյի: Երրորդ աստիճանի Մէճիպիէ՝ կայսերական թիկնապահ Ճէլալ վաչայի: Զորքորդ աստիճանի Մէճիպիէ՝ հրանետական Բրէնա Ֆրէտէրիք չուգենաւուն: Լապետ Պ. Կուպէի: Իմթիլաղ պատուանշանի ոսկի և արծաթ չքաղրամք՝ Տոմատ Հիւսնի և Մահմադ Նեյմի վաչայներ: Զինգերորդ աստիճանի Մէճիպիէ՝ Սպարապետութեան Գրան գերձակ Զախարաք Էֆէնտի: Զինգերական կառավարութիւնը Ս. Փրկիչ պատուանշանի ոսկի Խաչըր Նուրիքց Տաքթոր Զամաքայի: Մէճիպիէ՝ ականակուռ պատուանշան՝ Նախկին Մեծ-Սպարքոս Խաչըրտի վաչայի: Արշակաղաղոսի կղզեաց նեղուցին հրամանատար Ֆէրիք Ռիֆաթ վաչա կայսերական թիկնապահ անուանեցաւ: Առաջին աստիճանի Մէճիպիէ՝ Սպանիայի Պէթիթի Սլայմի: Պոկալա զորավարին: Համայն Պատը Պիոս Թ. պարտուանշան ընծայեց թղթատարութեան և հեռագրութեան վերատեսուչ Իզլէթ Էֆէնտի: Առաջին աստիճանի Մէճիպիէ՝ պատուանշան զինուորական ընդհանուր պիտոյից տեսչութեան նախագահ Ֆէրիք Սլայմի վաչայի: Տուրաճի կառավարիչ անուանեցաւ Պէրաթի Նախկին կառավարիչ Թիմուր վաչա:

Օգոստոսիա Սուլթանն հաւանցաւ թիկնապահապետ (Նալիքը Էքրէմ) անուանել զինուորական գործոց նախարար Սլի Սալիպ վաչայի և կայսերական թիկնապահապետ անցնել ծովային նախարար Հասան վաչայի: Նորին վեհափառութիւնը թիկնապահական ժապատէր թիկնապահի մը միջոցաւ զրկեց Սլի Սալիպ վաչայի ատարանքն:

— Խիլայի Էմիրին եղբայրն որ տակաւին մայրաքաղաքս կը գլխաւորէ, և երէկ գետնանայ և այլոց հետ ելած էր ի տես Բարաթիւ հանգիսի, Օգոստ. Սուլթանն հրաւիրեցաւ յընթիւն պալատը իր հանգերն:

— Փիլիպի անգղիական հիւպատոսն որ Ռուսիոյ կառավարութեան դէմ արտասանած ատեւախօսութեան պատճառաւ հրաշակաւոր հանգիստացած էր, մայրաքաղաքս գալով՝ անգղիական զենպանատան զինուորական կցորդի պաշտօնը պիտի ըստանձնէ եւ ղեր:

— Երէկ մայրաքաղաքս եկաւ Գորֆուի օսմանեան հիւպատոս Աղաթեան Էֆէնտի:

— Գերմանական դեսպանուհին Գոտերն հետ ի Գերմանիա կուղևորի առաջիկայ երկուշաբթի, Գերմանիա ալ ամիս մը ետքը կերթայ՝ փոխանորդ թողլով զԼիւսաւոր քարտուղարն:

— Մայրաքաղաքս գտնուող անգղիացիք ամսոյ 22-ին խնձոյք պիտի ընեն Հիւսքեար-Լաքէյի զաշտապարի մէջ ի պատիւ Յոսէֆինի թագուհւոյն: Ուրիշ երկիրներ բնակեալ անգղիացիք ալ պատրաստուած են այսպիսի հանգիսեր կատարել:

— Կրեմէն մայրաքաղաքս եկող քրիստոնեայ և մահմետական պատուիրակաց հետ կը բանակի Բ. Դուռն: Ամէն կողմանէ յոյս կը յայտնուի թէ առանց մեծ դժուարութեան պիտի կարգադրուի խնդիրն: Մեծ տէրութեանց ներկայացուցիչք խրատ տուեր են քրիստոնեայ պատուիրակաց՝ չափազանցութեան զգուշանալ և չափաւար պահանջներ չընել: Մեծ տէրութեանք յորդոր կարգադրեն նաեւ հեղինակական կառավարութեան՝ չմանկ Կրեմէն խնդրոյն մէջ:

— Պուլքարական երկարժամանակեայ կնճռոտ խնդրը մերձ ի լուծումն կերկի: Կրեմէն թէ ալ թուրքեր պատշաճ կը համարին որ նախ Բ. Դուռն և Ռուսիա համաձայնութեամբ անորոշութիւն մը ընեն, քանի որ խնդրոյն մէջ ուղղակի շահ ունեցողները նոքա են: Անգղիա ևս այժմ այս կարծիքը կը յայտնէ եղեր: Ի Պուլքարի անցնելով կը տեսնուի որ իշխանութեան զուլիք գտնուող խնամակալ և նախարարք երկպառու կեալ են, և մանաւանդ վերջին օրերս ընաւ չեն կրնար իրարու խօսք հասկանալ: Նոյն իսկ խնամակալաց մին, իւր պաշտօնակցաց կատակած իւր վրայ հրաւիրած ինքնով ընդ հսկողութեամբ առնուած է այժմ:

— Օգոստ. Սուլթանին կողմանէ հրամայեալ է Պէրլին օսմանեան դեսպանին՝ ամէն օր տեղեկութիւն հեռագրել Գերմանիոյ կայսեր և գահաժառանգ իշխանին առողջական վիճակին վրայ:

— Բումբէն 100 ի չափ մահմետականք մայրաքաղաքս գաղթած լինելով՝ երէկ Պրուսա զըրկուեցան ի բնակութիւն:

— Ներքին գործոց նախարարութեան գրուեր է առ օրս անկէ՝ 600 հազար օխայ ալիւր փուլ թացրել Ստանայի և շրջակայից թշուառաց համար:

— Օգոստոսիա Սուլթանը

Կիլիկիայէն հասած աղետալի լրաց վրայ հրամայած է Մեծ Սպարքոսին՝ փութանալի պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուլ ամբարան համար այդ գաւառին ժողովրդեան ցաւերն՝ սպառնացող սովու երեսն:

— Կայսերական թիկնապահ Սլի Նիզամի վաչա և պալատական քարտուղարներէն Գեաղիմ պէյ, որք Լոնտոն կերթան Թագուհւոյն Յոսէֆինի հանգիսին ներկայ դրուելու՝ փարիզ ժամաներ են:

— Պէրուլի քաղաքն օգային կազմով լուսաւորելու համար կազմուած ընկերութեան կանոնագիրը ստորագրուեր է կառավարութեան և օսմանեան Պանքայի տընորէն Պ. Տրվոյի կողմէ՝ յանուն նոյն ընկերութեան:

— Հոգոսի կառավարութիւնը գրաւեր է մէկ քանի հազար օխայի չափ փախտեայ ծխախոտ և աղ:

— Դատական նախարարութեան կրօնական գործոց դիւանին քարտուղարաց ամաթոյա կաց վրայ յաւելում եղաւ՝ դատական ջնջեալ քննիչներու ամաթոյա չափաց յատկացեալ գումարէն:

— Պրուսայի կուսակալն և վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազը խնդրած են դատական նախարարութեան՝ դատատանի ենթարկել իշտոս գաւառակի Նախիւն, իւր ինչ ինչ ապօրէն ընթացից համար:

— Նախարարաց ժողովը քննելով Նիկովի-Գիայէն մինչև Լիւկիւր և անտի Տիգրանակերտ շինուելիք երկաթուղեաց համար ծախուեալ ծրագիրներու պաշտօնագրերն, կառավարութեան շահուց բոլորովին համաձայն գտաւ, և որոշեց Հայտարար-Փաշայի երկաթուղեաց արտօնատիրոջ և անոր փառիկ ընկերաց տալ խնդրուած մեծաշնորհ, պայմանաւ որ շինութեան գործն ինը տարիէն լրանայ: Սոյն որոշումը տեղեկագրեալ է առ Օգոստ. Սուլթանն ի վաւերացումն:

— Ինչպէս յայտնի է, կառավարական պաշտօնէից ամաթով շալք կընդունուին՝ անոնց 301 և 302 տարիներու կառուածական տրուող պարտուց փութարէն: Այժմ, նոր տնօրէնութեան մը համաձայն, անոնք սք պիտի կրնայ իւր կառուածատուրքը վճարել կէսը դրամով և կէսն ալ ամաթով իւր կրտսերով (հաւ քաւալ):

— Ի պաշտօնէ կը ծանուցուի թէ Մալիյէն և գաւառական գանձերն ընդունելով արուած և պահաւ կըռող Մէճիպիէի քառորդներն, իւրաքանչիւր հին տրամին համար 96 փարա պիտի վճարեն, և կտրելով պիտի յանձնեն փոքրանոցին, ուր վերստին Մէճիպիէի նոր քառորդներ պիտի կտրուին: Ուստի, ամէն անոք օրք արուած և պահաւ կըռող Մէճիպիէի քառորդներն ունին, կը հրաւիրուին զայն Մալիյէի գանձարանը տանել:

— Եւթնի կուսակալն Սլի-Կէն քանի մը վայրի գաղաններ ժողովել տալով Պոլսի զրկած է պալատական պարտէշներուն համար:

— Հոգիի իշխան Սըր Սալար ձուռնի որ մայրաքաղաքս կը գլխաւորէ, իւր հետ ունի 93 անտուկ նուէր, զորս Անգղիոյ թագուհւոյն

ւոյն կը տանի յօրդեանին առթիւ: — Երկուշաբթի և երեքշաբթի Նիկովի-Գիայէն մէջ բաւական անձրեւ տեղացեր է: Կէյպէի շրջակայքը ողողուելով բաւական աւերումներ տեսնուեցան:

— Եւթնի Գարու, Աճեմ-Տաղը անուն թաղը, Բաշիտի սրճարանին մէջ քանի մը Հայք իրարու հետ կուրի բաւուելով, Եաղմաճի Օնսիկ Հաճի Միլեան դաշային երեք հարուածով սպանեց Պրուսացի Գրիգորի անուն երիտասարդ մը: Անոր գործը թէ և խոյս տուաւ, սակայն առաւօտեան դէմ ձերքաւ կառուեցաւ իւր բնակարանին մէջ ի Լանկա:

— Պոլսոյ Ուն-Գարանի Եաղմաղ Սրապն թաղը բնակող Խատիչէ անուն 23 ամեայ թուրք աղջիկ մը իւր տան մէջ ինքզինքը կախելով անձնասպան եղաւ: Պատճառն յայտնի չէ:

— Նախորդ թերթով ծանուցինք թէ Իզմիրի Գարչը-Եագաւ անուն թաղը 30 հոգի կաթէ թուհաւորուած են: Արդ կիմանամք թէ թուհաւորուած անձանց ամենքն ալ աղէկեցեր են: Տեղւոյն առողջապահական քննիչն հասու եղեր է թէ այդ կաթը տուող այծին ծիծն որթնոտած լինելով, հոս վրան «Իսլաք» կուտած թոյնը քսեր է դարմանելու համար, և այս եղեր է թուհաւորման պատճառ:

— Զմիւռնիոյ Ագահարի շրջակայից մէջ բնակող Զէյնէպ անուն թուրք կին մը ինքզինքը կախելով անձնասպան եղած է: Կրտսեր թէ Զէյնէպ իւր ամուսնոյն կատակի ձեւով ըսած մէկ խօսքին վրայ, թէ երկրորդ անգամ պիտի ամուսնանայ, անձնասպանութեան դիմած է:

— Երկուշաբթի կը գրեն թէ չղթալիս ահագործ մը, որ Զմիւռնիոյ և Կրեմադատ ատենին կողմէ 20 տարուան բերդարգելութեան դատապարտուած էր, և երկու աստիկանաց հետ չուգենաւ ձուգոս կղզին կը զրկուէր, երբ չուգենաւ Պիլէճիի առջև կանգ կառնու, ոճրագործն՝ որոյ ձեռքերը կապուած էին, մակղկի մը մէջ կը նետուի և յանրաւի դատապարտուած լինելը յայտարարելով կազալէ որ ինքն արդարեւ իր կալանքէն արգելադրանք նաւաւարկին թէ զէնքի պիտի դիմեն եթէ ոճրագործն իրենց չյանձնէ. սակայն նաւաւարկն առանց մտիկ ընելու գէպի ծովը կը տանի, և նա ցամաք ելնելուն պէս խոյս կուտայ և անյայտ կը լինի:

— Ներքին գործոց նախարարութիւնն ի նկատի առնելով Հագի գաթ լրագրի մէջ հրատարակեալ բողոքներն ընդդէմ պաշտօնավարութեան Ռոտոսթոյի կառավարչին, հրամայեց Սլայմի անուանել իւր կուսակալութեան յատուկ քննիչ մը զրկել, և կուսակալութիւնն ևս նահանգին դատական գործոց տնօրէն լինելը պէյը զրկել է:

— Գոնեայի նահանգէն արմատեայ արտածութիւնն արգիւնեցաւ կառավարութեան հրամանաւ:

— Օլէանիի Գարաֆէրիէ գիւղաքաղաքին մէջ Թոմա անուն բռնիչ մը ինքզինքը թուհաւորելով անձնասպան եղեր է: Թոմա՝ որ երկար ատենէ ի վեր Ամերիկա կը

գտնուէր՝ հայրենիքը կը վերա-  
դառնայ և կուզէ ընտելի կեն-  
նապաստանը քով կը գտնուէր-  
սակայն այս վերջինը կը հակառա-  
կէ և թմրման յուսահատութիւն  
նստապանութեան կը դիմէ :

— Կառավարութիւնը Կ. Պոլս-  
ոյ մէջ մանարանի մը հաստատու-  
թեան արտօնութիւն շնորհեց ըն-  
կերութեան մը, զոր կը կազմեն  
Պետական Խորհրդոյ անդամ Ս. Գ-  
մէտ Վէֆիդէ Էֆէնտի, Բ. Գրան  
Ս. մէտի գլխավորած օգնական Բ. Է-  
չիտ պէյ և առևտրական նախա-  
ժարութեան խորհրդոյ անդամ Բ. Է-  
ֆիդէ պէյ :

— Վերջին օրերու փոքր Ստի-  
կերոն գաւառներէն հասած տե-  
ղեկութիւնը յայտ անհաճոյ են : Ե-  
րաշտութիւնը մէկ կողմէ և մա-  
րախները միւս կողմէ կը ներշնչ-  
մշակեն : Առանայի նահանգը  
մեծապէս վնասուեցաւ, և ար-  
տածելի բազմաթիւ նիւթերու  
ստանալի, բամբակի, ցորենի և  
այլոց մշակութիւնը անյաող եղան-  
իովորի հարուստ նահանգն ևս գո-  
հացուցիչ վիճակի մէջ չգտնուի-  
ր : Ընդհանուր հունձքերն 400ին 43էն  
38 պակաս եղած են և հետեւա-  
բար արմատեց գինն ուրեք ուրեք  
յոյժ բարձրացած է : Պրուսայի  
բարեբեր նահանգն ալ սոցա վի-  
ճակակից կը գտնուի : շատ գաւա-  
ռակաց մէջ հունձքերը բոլորովին  
բնակիչ եղած են, իսկ ուրիշ տե-  
ղեր 400ին 30-40 նուազ արտա-  
դրութիւն ունեցած : Ենթիւ-Շէ հիւրի  
արդարաբար գաւառակն արմատեց  
400ին 23 պակաս և ավիտնը կէս  
առ կէս պակաս կարտադրէ : Զա-  
խարայի եղբայր չըլակայ 43 զիւ-  
ղեր իրենց սովորական արմատեց  
կէս առ կէս և դարիին ու թու-  
ղին 400ին 30ը պակաս կարտա-  
դրեն : Սերաստիոյ նահանգն որ  
անցեալ տարի այնքան առատ  
հունձք ունեցած էր և կարող ե-  
ղած էր ավել արտածել, միևնոյն  
վիճակին մատնուած է : Ենթիւրի  
և Տրապիզոնի գաւառաց մէջ ևս  
երկրագործութիւնը շատ յետա-  
վիճակ մ'ունի երաշտութեան պատ-  
ճառաւ և ցորենի ու դարիի դի-  
ներն 400ին 33 բարձրացած են  
յնթիւրի, և 400ին 5 ի Տրապիզոն  
ի Գոնիա, հակառակ վերջին անձ-  
րեւոյ, հունձքերը քիչ բարեբեր  
են դեռ : Առ այժմ գոհացուցիչ  
տեղեկութիւններ կառնուին Գաւա-

թաւանի, Սէլանի, Գարաի  
կարնոյ և Վանայ վրայ :  
— Փոքր Ստիկայ այլապէս գա-  
ւառակաց մէջ անձրեւ տեղալ սկը-  
սեր է :

| Գ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ն                     |             |
|-------------------------------------|-------------|
| Կ. Պոլս 6 Յունիս 1887               |             |
| Օսմանեան Բնակչութիւն . . . . .      | 46 — 5      |
| Բուսնիկ երկրամաս . . . . .          | 33 — 50     |
| Բուսնիկ . . . . .                   | 1. 0. 3 — 7 |
| Օսմանեան լիւսն 400 զրուէն . . . . . | 408 — 2     |
| Մէծիկայ . . . . .                   | 98 40       |
| Մէծիկայ . . . . .                   | 402 — 30    |
| Չինոյ . . . . .                     | 402 — 30    |
| Բուսնիկ թղթագրամ . . . . .          | 9 — 80      |
| Բուսնիկ արծաթ . . . . .             | 73 —        |
| Բուսնիկ Բու . . . . .               | 90 — 30     |
| Գաղղիական լիւսն . . . . .           | 88 — 15     |
| Սնդղիական . . . . .                 | 444 —       |
| Գրիմից . . . . .                    | 34 — 28     |

ԱՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Զրոյց ելաւ թէ Գաղղիոյ  
հանրապետութիւնն ստիպուե-  
ր է յետագէտ 1889 ին բացուելիք տի-  
եղերական արուեստահանդէսը,  
նկատելով որ գրեթէ համայն տե-  
րութիւնը չեն հասնիր մասնակ-  
ցիլ ի պաշտօնէ : Սակայն հանրա-  
պետութեան կողմանէ հերքուե-  
ցաւ այս զրոյցն, ծանուցուելով թէ  
առաջագրեալ արուեստահանդի-  
սին յետագուման համար ո'րեւէ  
անօրինութիւն եղած չէ :

— Փարիզի մեծ թատրոնին վեր-  
ջին աղետալ հրդեհին վրայ, ժո-  
ղովրդը մեծապէս յուզեալ լինե-  
լով կառավարութիւնն ստիպուե-  
ր է մասնաժողով մը կարգել թատ-  
րոնաց ապահովութեան միջոցները  
խորհելու և տեղեկագրելու պաշ-  
տօնով :

— Ռուսական լրագիրը գրած  
են թէ Եփրատեան սահմանաց  
գծման համար Անգլիոյ կողմանէ  
կարգեալ պատուիրակին Լոնտոն  
երթալուն պատճառն ուրիշ բան  
չէ, այլ հրահանգ առնուլ : և թէ  
պիտի վերադառնայ պատուիրակն  
և ուստական պատուիրակաց հետ  
խորհրդակցելով պիտի կարգա-  
վեն սահմանաց ուղղութեան  
գործն :

— Երկու կայսերաց մօտակայ  
տեսակցութեան լուրն՝ որ քանի  
մը շարքով հետէ դարձեալ երե-  
ւան եղած էր, — գերմանական կա-  
րեւորագոյն լրագրաց կողմանէ  
անհաստատական կը համարուի :

— Գարատալի իշխանն իւր

գտեր և զինուորական նախարա-  
րին հետ ձենով հասեր է, և  
Վիլի Վերմանիսի երթալն ետ-  
քը ի փարիզ պիտի ուղևորի ե-  
ղեր :

— Բեդրագուրիկ լրագիրը կը  
ծանուցանէ թէ Թուրքաստանի  
Վէրանի քաղաքին մէջ ուժգին  
դեմաշարժ մը պատահելով հիմ-  
նադրական եղած են շատ շէնքեր,  
կառավարութեան պաշտօնատեղը,  
վարժարանը և հիւանդանոցն, և  
423 հոգի վնասակաց ներքեւ մնա-  
ցեր մեռեր են, և բանտին մէջ  
արգիլեալ մարդոց 43ը մեռեր և  
43ը չարաչար վիրաւորուե-  
ր են, ինչպէս նաև կառավարիչն և զին-  
ուորական հրամանատարն և նորա  
կինն ու որդիք ծանրապէս վիրա-  
ւորուե-  
ր են :

— Գաղղիոյ Ազգային Ժողովն  
դարձեալ է զինուորական օրինաց  
ծրագրի մը քննութեամբ : Զին-  
ուորական նորոնտիկ նախարարն  
ըստ կարգադրութեան նախարարն  
երկու բանակ պատերազմական  
վիճակի մէջ դնելու վորձը պիտի  
ընէ, և ծախսը համար կը բա-  
նակցի Ազգային Ժողովոյ համարա-  
կարութեան գլխին հետ :

— Հռոմի Պապին կողմանէ Մ.  
Սիլլա Լոնտոն դրիւե-  
ր են, և ծախսը համար կը բա-  
նակցի Ազգային Ժողովոյ համարա-  
կարութեան գլխին հետ :

— Սերպիոյ թագաւորն ալ այս  
առթիւ Լոնտոն դրիւե-  
ր են, և ծախսը համար կը բա-  
նակցի Ազգային Ժողովոյ համարա-  
կարութեան գլխին հետ :

— Սերպիոյ նախարարական  
վերջին փոփոխութիւնն ուշադրու-  
թիւն դրաւ է մանաւանդ Ա.  
Լուստիոյ մէջ : Նորոնտիկ նախա-  
րարակեալ Պ. Ռիսիլ իբրեւ Ռու-  
սիոյ բարեկամ և կուսակից համ-  
բաւեալ լինելով ի վաղուց անտի,  
շատ հաւանական կը համարուի որ  
նորա պաշտօնավարութեան ժա-  
մանակ Սերպիոյ բոլորովին պիտի  
յարի ի Ռուսիա, բաժնուելով Ա.  
Լուստիայէն, որոյ հետ սերտիւ  
կապեալ էր ցարդ, և տակաւին  
մոռուած չէ թէ երբ Պուլլաքիոյ  
Պրեքսանդր իշխանն յանակալը  
յառաջ կը խաղայ Սերպիոյ ներ-  
սերը, Աւստրիոյ կողմանէ սպառ-

նալիք եղաւ նա՞մ, յետոյ գտնու-  
եթէ չուղեր որ իւր առջեւ տեսնէ  
աւստրիական զօրքեր :

— Ի Գերմանիա Ռուսիոյ գէմ-  
հակառակութիւնը կը սաստիկան-  
ն Գերմանացի կառավարաց ար-  
տաքաճան պատճառաւ : Արտաք-  
սեալ գերմանացաց թիւն 300,000  
կը հաշուեն Գերմանիոյ մէջ կող-  
մանէ գահաւորաց ձայներ կը  
բարձրացնեն առ Պրուսիոյ իշխա-  
նըն, բայց նա չմիջամտի :

— Պէլճիոյ թագաւորն ու թա-  
գուհին ներկայ պիտի գտնուին  
Անգլիոյ թագուհոյն Յորեկեանի  
հանգիսից, իրենց հետ նուեր  
տանելով Կաթինայի շինուած շոգե-  
նաւ մը, որ Պրուսիոյ Ժողովրդ-  
դեան կողմանէ նուիրուած էր ի-  
րենց հարսանեաց օրը :

— Ըստ նորագոյն վիճակա-  
գրութեանց Գերմանիայէն օտար  
երկիրներ գաղթողներուն թիւը  
տարուէ տարի կաւելնայ : Սնյ-  
եալ տարի Ա. պրիլ ամսոյ մէջ 40394  
հոգի երբ են Գերմանիայէն, իսկ  
այս տարի Ա. պրիլ ամսոյ մէջ եւ-  
նորներուն թիւն է 43442 : Բայց  
մայրաքաղաքին (Պէլլին) բնակ-  
չաց թիւն արագաբար կաւելնայ :  
այժմ 1 միլիոն 330 հազար բնա-  
կիչ կայ, իսկ 400 տարի յառաջ  
440 հազար էր :

— Լայպցիկի բարձրագոյն Ա.  
տնին առջեւ սկսաւ այն Ալգա-  
Լոնտոնաց զատաստանն որք կամ  
բաստանութիւն թէ, իբրեւ գաղտնի  
անգամ Գաղղիոյ Հայրենասիրաց  
Գաղտնիութեան, Գերմանիոյ կայս-  
րութեան դէմ քաղաքական դա-  
ւաճանութիւն գործած են : Ամ-  
բաստանեալը կուրանան զոյս,  
Գերմանիոյ նշանաւոր փաստաբանը  
ստանձնած են ամբաստանելոյ  
պաշտօնավարութիւնը :

— Ի Մէլէտ և Խօրասանի բու-  
ժանդակ նահանգին մէջ (Պարս.  
կաստան) սովի երկիւղ կայ :

— Իրլանտայի մէջ ոստիկա-  
նութիւնը կը շարունակէ բռնու-  
թեամբ դուրս հանել տուններէն և  
արտերէն վարձ չվճարող և զեղչ  
պահանջող վարձակալները : Բայց  
նորա ալ ամէն տեսակ ընդդիմու-  
թիւն կընեն : Ամէն տուն և ամէն  
արտ պաշարմամբ կը գրաւուի ոս-  
տիկանութեան կողմէ : Եւրոպայի  
շուրջ, քան և արտերգութիւն կը  
տեղացնեն արտաքսեալ վարձա-  
կալաց կանայք և զաւակունք :

— Ներկայ ամսոյ մէջ պիտի  
տօնուի Սիպերիոյ Թոպուք քա-  
ղաքի հիմնադրութեան 300րդ տա-  
րեդարձը : Նոյն օրն հոգեհան-  
դատեան պաշտօն պիտի կատար-  
ուի Խաղախ Երմակի համար որ  
Պիպերիա միացոյց Ռուսիոյ հետ  
Ապա քաղաքին մէջ պատմաբանա-  
կան նոր թանգարանի հիմը պիտի  
դրուի, և Սիպերիոյ բոլոր հնու-  
թիւնք՝ որ ցրուած են երկրին ա-  
մէն կողմերը, պիտի հաւաքուին  
անդ :

— Թաշկէնտէն Մայիս 29 թուա-  
կանաւ կը հեռագրեն թէ երկրա-  
շարժեալ երկրակայ կոյտ մը դար-  
ձուցած է Վէրնի քաղաքն : Մինչև  
նոյն առաւ երեկոյեան ժամ 6ը  
գտնուե-  
ր են 412 մեռեալ և դեռ  
ևս այլք պիտի գտնուին աւերա-  
կաց տակ : Երկրաշնոսակի է ա-  
մենուրեք : Ստանիցա Կէսկէն ալ  
որ 24 վերստ հեռու է Վէրնիէն,  
հիմնադրական եղած է : Վնասուած  
է Պիպլի քաղաքն ալ, և Վէրնիի  
մէջ կը շարունակուի երկրաշարժը :

— Քիւէյի մէկ լրագիրը կը գրէ  
հետեւեալը : — « Մեր չահաւորա-  
կան դարու մէջ անխմանալի իրո-  
ղութիւններ կը կատարուին : Ո՛վ  
կարող է մտքէն անցնել թէ 24  
ժամու մէջ շարքաւ աղի փոխուի :  
Վերջերս մեծաքանակ շաքարաւաղ  
ուղարկուած է Քիւէյէն Օտէսա :  
Շաքարը պարկերու մէջ էր : Երբ  
մաքսատուն շաքարաւաղի բեռ-  
ները կը փոխադրուին, յանկարծ  
մի պարկը կը պատռի և շաքա-  
րաւաղն դուրս կը թափի : Այս ա-  
ռիթէն օգտելով մաքսատան բեռ-  
նակիրք՝ վրան կը թափին և կըսկը-  
սին լափել : ալ աւաղ. աղիու-  
թեան նոցա բերանը կայրի : Բոլոր  
տոպրակներու շաքարաւաղն 24  
ժամ յետոյ ալ դարձած էր . . .  
և սակայն մաքսային վարչութիւնը  
շաքարի մաքս առաւ դարձեալ  
այդ աղացեալ շաքարէն :

— Նիւ-Եորքէն հեռագրի մը  
կը ծանուցանէ թէ արմատեց հրա-  
պարակ միշտ յուզեալ է ի Նիւ-  
Եորք և ի Չիկագո . 12 ի չափ սը-  
նակութիւնը տեղի ունեցած են  
այդ հրապարակաց վրայ :

— Բեդրագուրիկէն հեռագրեր  
կը հաստատեն թէ ռուսական զօր-  
քեր Մայիսի 24րդ օրը գրաւած  
են զԲէրքի, Եփրատեան սահմա-  
նաց վրայ, Ափղանաց կողմէ Պու-

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՄԱՐԴԻԸ (\*)

Նորոտիս Պ. Աշիլ յուսալից էր,  
և Այժմ, կըսէր ինքնին, հրամանա-  
տար Կէրէն աղջկին ինձ կուտենաւ տա-  
լու մերձման պատուակ մը չունի-  
կարծեմ թէ սոյն քաջ զինուորականին  
յորդանաց ըստ բաւականին արմատե-  
ցած եմ . . . Զմեռն եկած, և ի-  
րեն հետ բերած էր պաշտօնական և  
մասնաւոր հանդէսներ : պարահան-  
դէսք տեղի կուենային քաղաքին կա-  
ռավարին, զօրապետին, քաղաքա-  
պետին, երեւելաց տուներն և ամեն  
ուրեք : Իրիկուն մը Պ. Աշիլ գոհա-  
րեղիմօք զարդարեալ եւ անսովոր  
կերպով պարահանդէսի արդուգործ  
տուած գնաց կառավարին տունն ուր  
պարահանդէս կար : Գրեթէ բացուե-  
ցան, և բարապանը ձայնեց մեծադո-  
պին անունն որ սարսափ եղած էր մարդ  
և ամուսնոյ . « Պ. Աշիլ Նիկիթ » :  
Կառավարիչը ժպտեցաւ, տիկին կա-  
ռավարչուհին երեսն հոգեմարտով ծած-  
կուեալ պէս ըրաւ : օրիորդը շառագո-  
նեցան, և մարդ իրենց աղջկանց մօ-

տեցան : Գաւառուէն, լուսոյ փայլէն  
պշտեցաւ, առանց տեսնելու, նախ  
դէպ յառաջ և յետոյ յաջ ու ձախ բա-  
րեւեց, և իւր նայուածքը շուտով  
վարժուեալ լոյսերուն, նետից իբր  
հարցական նշաններ բաղդութեան մէջ  
որ մեծապէս յուզեալ էր գնացողան  
պատճառանօք : Կը կարծէր տեսնել սոյն  
դէմքերուն վրայ սքանչւոյցաւն և տեսն-  
չանք, և գտաւ միայն պարսաւանաց,  
անխտաճութեան և հեղուկութեան ար-  
տապաշտութիւն : Միւս դէմքերէն նը-  
ռաղ խոժոռ դէմք մը դրաւ զինքը :  
Կոյժ մը դէմք, որ երկտաքութեան  
թիկնու մեղաց բոլորովին ներող լինե-  
լու համարան ունէր : Աշիլ մօտեցաւ  
նմա ողջունելու համար : բայց կ'ըն-  
նդմիջեց և խօսքը բերանը ձգեց,  
« Կը սխալիք, պարոն, անշուշտ : Ը-  
ձեղ ձանձնալու պատիւը չունիմ » խօս-  
քով զոր արտասանեց ամենախիստ ձայ-  
նով մը և պատասխան անգամ չուղեց  
յսկ : Աշիլ շառագունեցաւ, թոթովից  
և չփոթեցաւ : Բարեբաղդաբար յայն-  
ժամ մէկը թիւէն բռնեց և աղաղակ  
զինքը չփոթեց : Սա հրամանա-  
տար Կէրէնէն էր : Երբ զինուորականը

կը ժպտէր ինկղատակ դէմքով մը որ  
բոլորովին խաբեց զգաւատուն : Դէմ-  
քը զուարթացաւ :  
— Բարե՛, մեր վերջին տեսալ-  
ցութենէն ի վեր բաւական յառաջ գա-  
ցեր էք, ըսաւ հրամանատարն հեղու-  
րէն :  
— Այնպէս չէ՞, ըսաւ գաւառուէն  
կարի ուրախ լինելով զայս լսելուն վը-  
րայ, և հաւանութեան նշան կարծեց :  
— Այո՛, այո՛, կը շնորհաւորիմ  
զձեզ :  
Աշիլ առանձին տեղ մը տարաւ  
զհրամանատարին :  
— Ձեր խօսքերը զիս յոյժ կու-  
րախացնեն, հրամանատար :  
— Իրաւ կըսէք :  
— Այո՛, վասն զի զիս կը յու-  
սադրեն թէ այցելելու հրաման կու-  
տաւ :  
— Ինձ ըսելիք մ'ունիք, հար-  
ցուց ձեր զինուորականը բոլորովին  
զարմացած :  
— Կուզեմ, հրամանատար, այն  
խօսակցութեան թիւը ձեռք առնուլ զոր  
պատիւ ունեցած եմ ձեզ հետ ընե-  
լու . . .

— Ամուսնութեան մը վրայ :  
— Այո՛, հրամանատար :  
Պ. Կէրէնի ձախաղ թախծեցաւ :  
— Կը սիրեմ ձեր արմատութիւնը,  
պարոն, ըսաւ գաւառուէն, բայց այս-  
պիսի բանի վրայ ո՛չ :  
— Կապահով ցնեմ զձեզ, հրամա-  
նատար, որ իր օրէն կը խօսիմ :  
Հրամանատարը թիւերը խաշա-  
ձեւ կուրծքին վրայ դրաւ և գաւա-  
տուն աչքին մէջ նայեցաւ :  
— Ա՛հ, ա՛հ, սիրելիս, խնդ  
էք, ըսաւ նմա :  
— Ներքեցէք . . . :  
— Ի՛նչ. կը կարծեք թէ աղջկին  
ձեզ պէս աւանակի՞ մը կուտամ :  
— Բայց . . . :  
— Մարդու եմ որ դիշերները չը-  
ուսայտութեամբ կ'անցնէ . . . :  
— Ներքեցէք որ ըսեմ . . . :  
— Մի՛ ընդմիջէք զիս : Խառնա-  
դնացի մը որ կը մտրեցնէ ամուսնաց-  
եալ կիներն, և կը վատաճաբաւէ ըն-  
տանաց մայրերն . . . :  
— Գուցէ զիս պարզապիսի կը կարծեք . ա-  
պուշտեմ եւ զիս : Գիտե՛ք, ինձ  
թշնամանք մ'է՛ այս, պարոն :

Գաւառուէն այլ յայլմէ եղած էր :  
— Ներքեցէք, ըսաւ . . . :  
— Կընդունիմ ձեր ներողութիւն  
խնդրել, և կարգելեմ խօսիլ ինձի հետ :  
Հրամանատարը կոնակը դարձուց  
տարաբաղդ Աշիլի : Գաղով Աշիլի, զը-  
թութեան արժանի վիճակի մը մէջ էր :  
Քրտիկը կը վազէր ձախաղէն, աչքե-  
րը խաւարած էին, կարծես թէ դի-  
նով էր : առանց իւր գործոց վրա  
բան մը հասկնալու, արահէն դուրս ե-  
լաւ, հանդերձապահէն առաւ վերադ-  
կուն և փողոց ելաւ : Մէկ քանի քայլ  
առաւ, կեցաւ և ձախաղ զարկաւ :  
— Արդեօք ապու՛շ եմ, գոչեց,  
բան մ'ալ չեմ հասկնար . . . :  
Անցած են հինգ տարիներ : Պ. Ա-  
շիլ Նիկիթ միշտ անբերի և կատարեալ  
էր, բայց իւր անսովոր անունն ա-  
մենուրեք հետեւած է իրեն, և դեռ  
ամուրի է :  
Կարելի է որ լաւ պիտի ընէ եթէ  
վիճակը չփոխէ :

